

ת"ק נמצא מכוון שניהם פטורים סלקא דעתם דגמ' דמפני שאי אפשר לצמצם, ומסקנא ותסברא אם כן היה להם להביא אחת ולהתנות, והקשה הגאון ר' חיים קניסקי שליט"א בנחל איתן [פרק ז' אות ד' ס"ק ב'] דמה דינו של ספק אם חייב עגלה ערופה, דמקושית הגמ' משמע דמספק פטור, ואילו למסקנא משמע דמספק חייב דאם לא כן כל אחד יכול לדחות החיוב ולומר דהוא פטור מספק. ובאר דיש לומר דבס"ד פטורים דהמידה מעכב ואם כן אם אי אפשר לצמצם נמצא דלא היה מדידה ופטור מטעם ודאי ובמסקנא חידש הגמ' דבין שניהם יש כאן מדידה דאחת מהם הוא עיר הקרובה, אבל לשון רש"י אי אפשר לצמצם וכל עיר אומר שהוא אינו קרוב משמע בס"ד פטור מספק וצ"ל דמסקנא חוזר מזה ומחדש דמספק חייב.

קבא דקשייתא קושי' עי-למה כהן בא עליו משני צדדים הרי שחיתתו הוא שינוי, ומאי שנא מצובע ראשית הגז דקנה בשינוי ואינו צריך ליתן לכהן. ות"י ר' ברוך מרדכי אורחי שליט"א דמטעם חיוב מתנת כהונה מתחיל משעת השחיטה ולא שייך לומר שהשחיטה הוא שינוי משעה שנתחייב וגם מדין בכור שנתחייב מחיים הרי עדיין שם בכור עליו ולא שייך ליפטר בשינוי.

רמב"ם [פרק ט' הלכות ביכורים הלכה ג'] בכור שני פטור במתנות, ורא"ש בסוגין פסק דחייב. ג' מקומות עשו שאינו זוכה לר' יוסי בסוגין שנית ב"מ דף יב' דבניו ואשתו של פועל אוכלים ממה שהוא עושה ושלישית גיטין דף ל' דמלוה לכהן ומפריש עליהם. רמב"ם פסק בסוגין כר' יוסי דעשו שאינו זוכה כזוכה וכן פסק בסוגין דב"מ אבל במלוה לכהן ומפריש עליהם לא הביא הרמב"ם דעשו שאינו זוכה כזוכה, ובאר ר' אהרן צ"ל דר' יוסי ס"ל דחז"ל לפעמים עשו תקנה כאילו יש לו זכיה, אבל כל ציור צריך תקנה מיוחדת ואילו בגיטין הרי הגמ' שם יש לו פשטים אחרים איך יכול להפריש תרומה על הלואתו ולהתירוצים אחרים לא תקנו שכאילו הוא זוכה. והרא"ש שסובר בסוגין דלא קי"ל כר' יוסי באר ר' אהרן דשייך לעשות השני של ישראל רק אם הבכור הוא ממון של בעלים ואם כן מכיון שהוא נתן ראשון לכהן הרי כאילו הכהן מוכר השני לישראל, אבל לדידן דכתב הרא"ש פרק שור שנגח דבכור לאו ממון של הבעלים הוא אם כן לא שייך לעשות שאינו זוכה כזוכה והרמב"ם לשיטתו שפסק בהלכות בכורות דבכור בחוץ לארץ בזמן הזה חשוב ממון של הבעלים ואם כן שייך לומר דעשו שאינו זוכה כזוכה.

שנים שהפקידו אצל רועה מניח רועה ביניהם ומסתלק שנים [ד"ה שמניח], כתב יש לומר דיחלוקו או שמניח ביניהם וכל דאלים גבר ובאר רע"א דתלוי במה שכתב תוס' ב"ב דף לד' לר"ת יחלוקו הוא רק באוחזים ולריב"א ס"ל דכל שאין כאן ודאי רמאי יחלוקו ובסוגין אין כאן אוחזים לפי ר"ת כל דאלים גבר ולפי הריב"א מכיון שאינו ודאי רמאי יחלוקו. ר' שמואל מס' ב"מ באר דספקו של תוס' תלוי אם חשוב מה ששנים שהפקידו דררא דממונא דאם חשוב דררא דממונא אם כן יחלוקו אף שאינו דומה לשנים אוחזים.

הקשה המהריט אלגזי למה לא אוקמינן הספק בכור בחזקת מרא קמא, ת"י ר' אהרן דהכא שא' מהם היה בודאי של כהן כשהיו שניהם לפנינו לא שייך חזקת מרא קמא, כשמת א' מהם לא נשתנה ולא נתחדש לו חזקת מרא קמא.

תוס' כתב דמקנה החצר לכהן בגמירת דעתו או שנועל ופותח רע"א [תשו' לז'] באר דלת' שני הרי לא היה לו לכהן דעת לקנות ומוכח מדברי התוס' דכשיש דעת אחרת מקנה אם כן אין צריך דעת קונה ועיי"ש בדברי רע"א שכתב דלדברי ת"י ראשון של התוס' כשמקנה הבכור לכהן אין צריך מעשה קנין דגמירת דעת סגי ועשה סניף מדברי התוס' להתיר בדיעבד כשהקנה לנכרי בלא משיכה.

כתב המשנה דשני זכרים ונקבה נותן אחד לכהן וכתב הרא"ש דהשני ימתין עד שיהא בו מום והקשה המשנה למלך [פרק יב' הלכות ביכורים] אמאי לא מתירין אותה בספק ספיקה שמא אחד ילדה שני זכרים ואפילו אם תמצא לומר דהזכר השני נולד עם הנקבה שמא הנקבה נולדה ראשון ועי' רא"ש דף ט' שכתב בכהאי גוונא צריך פדיון בבכור בהמה טמאה מפני שאין בו הפסד להבעלים דפודה והוא לעצמו, אבל בבכור בהמה טהורה דנאסר חלבה וולדות תקשה, ות"י המשנ"ל דבבכור בהמה טהורה יש לגזור שמא יבא להתיר קדשים בחוץ ולפיכך החמירו. ועי' רע"א תשו' קסז' שתירץ דהרי שני הזכרים אסורין דכל אחד הוא ספק שמא הוא הבכור שאסור דאיזה מהם תאסור, ואם כן גם כשנתן אחד לכהן השני נשאר באיסורו.